נח

א. איתא במדרש[1]: „מתחילת ברייתו של עולם לא הי' קלוסו של הקב"ה עולה אלא מן המים", ולאחרי ש„עמד דור המבול ומרד בו . . אמר הקב"ה יפנו אלו ויעמדו ויבואו אותן שישבו בהן מקודם הדא הוא דכתיב[2] ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה".

לפי זה מובן, שמצבו של העולם בהיותו מוצף במי המבול דומה למצבו ב„תחילת ברייתו"[3], שאז הי' „כל העולם כולו מים במים"[4], שזהו עילוי גדול ביותר — עולם המקלס את הקב"ה (ש„קלוסו של הקב"ה" עולה מן המים דוקא).

ולכאורה דורש ביאור: איך מתאים ענין זה שבמי המבול עם תוכן ענינם בפשטות, שבאו „לשחת כל בשר"[5]?

בפירוש רש"י[6] מצינו, ד„כשהורידן הורידן ברחמים אם יחזרו יהיו גשמי ברכה וכשלא חזרו היו למבול" — הרי שהורדת המים היתה „ברחמים", שיהיו „גשמי ברכה"[7]. אמנם, זה הי' רק בתחילה ובאופן של תנאי — באם „יחזרו" אנשי דור המבול ויעשו תשובה (אז לא ישחיתו המים את הארץ, אלא יהיו „גשמי ברכה")[8], וכיון שלא חזרו בתשובה, לא היו המים „גשמי ברכה" אלא מי מבול: משא"כ לפי דברי המדרש יוצא, שגם בפועל, כשמי המבול הציפו וכסו את העולם, הי' בזה ענין למעליותא.

ידוע גם ביאורו של אדמו"ר הזקן[9], שמי המבול באו לא רק להעניש את דור המבול, אלא גם כדי „לטהר את הארץ", כמו טהרה על ידי מקוה [שלכן ירד ה' גשם ארבעים יום, כמו מקוה ששיעורה ארבעים סאה].

אמנם גם לפי ביאור זה, הרי פעולת מי המבול — טהרת העולם — קשורה עם החטאים של דור המבול, שהביאו טומאה בעולם[10], ועל ידי המבול נטהר העולם מטומאה זו:

אבל לפי המדרש, שמצבו של העולם בהיותו מכוסה במי המבול הוא בדומה למצב העולם בתחילת הבריאה, כאשר הי' „כל העולם כולו מים במים" — הרי המבול פועל לא רק שלילת והסרת הטומאה, אלא גם ענין חיובי שהוא טוב

---

1) ב"ר פ"ה, א. ועד"ז באיכ"ר פ"א, נב.

2) פרשתנו ז, יב.

3) וכהלשון באיכ"ר שם: יחזור העולם לכמו שהי'. וראה רש"י לב"ר שם: הגשם כלומר אותו הגשם שהי' משי"ב.

4) ב"ר שם, ב. וש"נ. ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א (בתחלתה).

5) פרשתנו ו, יז.

6) פרשתנו ז, יב (מזהר חדש (מהנ"ע) פרשתנו (כב, סע"א). וראה ב"ר פל"א, יב).

7) ועפ"ז יומתק שגם במדרש הנ"ל (בתחלת הסעיף) הובא הכתוב „ויהי הגשם גו" (וראה מפרשי המדרש שם) — לרמז שהו"ע של „גשמי ברכה".

8) וראה בארוכה לקו"ש חכ"ה ע' 23 ואילך.

9) תו"א ריש פרשתנו (ח, סע"ג ואילך). וראה שם י, רע"א. מאמרי אדה"ז — הנחות הר"פ (ע' סט). תו"ח שם (נט, ב ואילך). אוה"ת שם (כרך ג) תרט, ב ואילך. תרכד, א ואילך. ועוד.

ובאוה"ת בראשית (כרך ז) תתשנה, ב ואילך (סה"מ תרכ"ז ע' ז), מקשר ביאור אדה"ז בענין המבול עם דברי המדרש שבפנים. ע"ש.

10) בל' התו"א ריש פרשתנו (ועוד), שהארץ „נתקלקלה מאד".

וקדושה בעצם[11] — וכמו שהי' מצבו של העולם (ד"כל העולם כולו מים במים") בתחילת ברייתו, שלא הי' בקשר לאיזה ענין של חטא (גם לא טהרה מחטא), ש־הרי עדיין לא היתה שום מציאות של חטא בעולם, וכל ענינו הי' רק "קלוסו של הקב"ה".

ב. ויש לומר, שבדברי המדרש ה־אלה נרמז ענין יסודי וכללי בשייכות לתורה — ובהקדמה:

ידוע מאמר חז"ל[12] שהתורה היא מהדברים ש"קדמו לעולם", וכאמרם[13] "אלפיים שנה קדמה תורה לעולם". כלומר, למרות שאין מקרא יוצא מידי פשוטו[14], ו"פשוטן" של דברי תורה הוא כפי שהתורה נלמדת בעולם הזה הגשמי דוקא — מ"מ "קדמה תורה לעולם", כי בכל תיבה ותיבה שבתורה יש (גם) פירוש פנימי ורוחני, כפי שהתורה נל־מדת בעולמות עליונים רוחניים (של־מעלה מעלה מענינים גשמיים).

ומובן, שכלל זה חל לא רק על ציווּיי התורה, אלא גם על סיפורי התורה. דעם היות שכל סיפור שבתורה אירע ב־פשטות בכל פרטיו כפי המסופר בתורה, מ"מ, מכיון שהתורה קדמה לעולם, עכצ"ל שגם סיפורי התורה מכילים תוכן רוחני[15] בהתאם למציאות התורה בעו־למות עליונים[16].

[ואדרבה — כמאמר הידוע[17], שהתורה "מדברת בעצם בעליונים ורומזות ב־שניות בתחתונים": לא רק שדברי תורה יכולים להתפרש גם לפי תוכנם הרוחני (כפי שהתורה היא "בעליונים"), כ"א ל־היפך: מקור והתחלת התורה הוא "ב־עליונים" (כמש"נ[18] "ואהי' אצלו גו' שעשועים גו'", וכמחז"ל[19] "חמדה גנוזה שגנוזה לך", ועוד), ומשם "ירדה" ונש־תלשלה התורה עד למטה ובגשמיות (בל' הכתוב[20] מן השמים דברתי עמכם: מן השמים השמיעך את קולו גו'), ולכן, "בעצם" מדברת התורה בעליונים וברוח־ניות, אלא כש"יורדת" למטה בעוה"ז, ניתנה להתפרש בפירושה הפשוט כפי שהוא "בתחתונים"].

ונמצינו למדים ענין נוסף: מכיון ש־אצל הקב"ה "לא יגורך רע"[21] — עכצ"ל, שגם ענינים אלו שבתורה שלפי פירושם הפשוט ("בתחתונים") הם ענינים בלתי רצויים (מעשים לא טובים, עונשים ו־כיו"ב), הרי בתורה כפי שהיא בעליונים (שלא יתכן בהם מציאות של רע) מתפר־שים המה באופן שכולם קודש וטוב[22].

---

11) ורק סיבת המבול היא מצד החטאים דדור המבול (שלכן אמר הקב"ה "יפנו אלו"), אבל המצב של מבול (מה ש"יבואו אותן שישבו בהן מקודם") הו"ע טוב בתכלית.

12) שבת פח, ב. פסחים נד, א. ב"ר פ"א, ד (וראה שם, א). ועוד.

13) ראה מדרש תהלים צ, ג. תנחומא וישב ד. ועוד.

14) שבת סג, א. וש"נ.

15) ולהעיר ג"כ ממ"ש הצפע"נ (מכתבי תורה מכתב צט) ד"כל מה דכתוב בתורה הוא דין לא ח"ו סיפור". וראה זח"ג קנב, א. ע"ש. וראה ג"כ פיהמ"ש להרמב"ם שצויין בהערה 23.

16) ראה לקו"ת תזריע כג, ב ואילך.

17) עשרה מאמרות מאמר חקור דין ח"ג פכ"ב. וראה של"ה יג, ב ואילך.

18) משלי ח, ל.

19) שבת פח, ב.

20) יתרו כ, יט. ואתחנן ד, לו.

21) תהלים ה, ה. וראה לקו"ת במדבר ג, ג. אוה"ת (יהל אור) עה"פ.

22) ראה ג"כ בארוכה סה"מ עטר"ת (ע' תקטו ואילך). ועוד. — ולהעיר גם מהמבואר, שלעת"ל בגמר הבירורים — כל ענין עסק התומ"צ יהי' רק בקדושה גופא, ליחד יחודים כו' (תניא אגה"ק סוסכ"ו. קו"א סד"ה ולהבין פרטי ההלכות ועוד).

ולהעיר מדברי הרמב"ם[23] ד„אין הפרש בין . . ותמנע היתה פילגש[24], ובין אנכי ה' אלקיך ושמע ישראל[25], כי הכל מפי הגבורה, והכל תורת ה' תמימה טהורה וקדושה אמת": אף שפשטות ה־מכוון בתיבות אלו („תמנע היתה פלגש") הוא לאשה שהיתה בתכלית הירידה כו' (עד שלידתה היתה באופן דהיפך קיום שבע מצות ב"נ[26]) — קצה ההפכי בתכ־לית מקדושת „אנכי ה"א" — מ"מ אין זה נוגע לקדושת תיבות אלו כמו שנכתבו בתורה, עד שאין הפרש כלל בין קדושת תיבות אלו לקדושת התיבות „אנכי ה"א", ד„הכל תורת ה' תמימה טהורה וקדושה אמת". כי אין הנידון מציאותה של „תמנע", כ"א הדיון בתורה אודותה, ודיון זה שבתורה הוא תמים טהור וקדוש באמת.

וכ"ש וק"ו כפי שהתורה היא „בעל־יונים", ששם הענין ד„תמנע היתה פלגש" מעיקרא אינו אלא ענין רוחני הנמצא בעולם שכולו קדושה (מכיון דשם „לא יגורך רע").

ג. יסוד זה מבאר ג"כ סיפור, לכאו־רה תמוה, אודות קריאת ה„תוכחה" (שב־פ' תבוא) ע"י אדמו"ר הזקן:

מסופר[27]:

רבינו הזקן הי' בעצמו הקורא בתורה. פעם אחת לא הי' בליאזנא ש"פ תבוא, ושמע אדמו"ר האמצעי — והוא עודנו נער קודם הבר מצוה — הקריאה מאחר. העגמת נפש מהקללות שבתוכחה הביאתו לכאב לב, עד שביוהכ"פ נסתפק רבינו הזקן אם יוכל להתענות. כששאלו את אדמו"ר האמצעי, הרי בכל שנה קוראים פרשה זו, ענה: כשאבא קורא „הערט זיך ניט קיין קללות".

ולכאורה דורש ביאור: כאשר רבינו הזקן קרא בתורה — בתכלית הדיוק בכל התיבות והאותיות עם הנקודות וטעמים כו' — בודאי נשמע תוכנה של הקריאה כפשוטו (בהתאם להכלל[14] „אין מקרא יוצא מידי פשוטו") — ומהו, איפוא, ה־פירוש בדברי אדהאמ"צ „כשאבא קורא הערט זיך ניט קיין קללות"?

והביאור — ע"פ הנ"ל: ענין הקללות במובנן הפשוט הוא רק כפי שהענין נלמד למטה בעולם הפשט. אמנם כפי ש„התורה מדברת בעליונים", בעולם ש־כולו קדושה שאין לה שייכות למציאות של רע (ובמילא גם לא להעונש על רע) — הנה גם ענינים אלו (הקללות) תוכנם אך ורק קדושה וברכה.

[וכפי שמפרש אדה"ז[28] לענין הקללות דפ' בחוקותי, ש„לפי האמת אינם רק ברכות", ומביא הצ"צ[29] דוגמא לזה מה־סיפור המובא בש"ס[30], דרשב"י שלח בנו לתנאים שנזדמנו במקומו שיברכוהו, אמנם הם ברכוהו „בלשון קללה"[31] והי' מצטער מזה. וכשחזר דברי התנאים לכפי אביו אמר לו „הנך כולהו ברכתא נינהו"[32].

---

23) פיהמ"ש סנה' פ' חלק היסוד הח' (מ־סנהדרין צט, ב).

24) וישלח לו, יב.

25) יתרו כ, ב (ואתחנן ה, ו). ואתחנן ו, ד.

26) פרש"י וישלח שם.

27) „היום יום" יז אלול.

28) לקו"ת בחוקותי מח, סע"א ואילך. וראה אוה"ת תבא ע' תתרצב ואילך.

29) בהגהות ללקו"ת שם (מח, ב). ע"ש. — ו־להעיר ג"כ מרשימות הצ"צ לאיכה (באוה"ת לנ"ך ח"ב), שמפרש הפסוקים דאיכה למעליותא (ע"ש באורך). ועוד.

30) מו"ק ט, סע"א ואילך.

31) ל' המהרש"א בחדא"ג מו"ק (שם, ב ד"ה א"ל יהא).

32) ואי"ז כענין היסורים, ד„גם זו לטובה רק

ולכן, כאשר אדמו"ר הזקן הי' קורא בתורה, הי' נשמע בקריאתו (אצל אדמו"ר האמצעי) תוכן פירוש הדברים כפי ש„התורה מדברת בעליונים", ששם (גם) פ' התוכחה היא מעיקרא ענין שכולו טוב וברכה.

[ויומתק ע"פ מה דמפרש אדמו"ר הזקן[33] את הלשון „קורא בתורה" — „שע"י עסק התורה (האדם) קורא להקב"ה לבוא אליו כביכול כאדם הקורא לחבירו שיבא אליו וכבן קטן הקורא לאביו לבא אליו להיות עמו בצוותא חדא"[34] — וכן בענייננו, שע"י קריאת התורה של אדמו"ר הזקן, קרא והמשיך התורה כפי שהיא בעליונים, אצל הקב"ה[35] (דשם „לא יגורך רע", כנ"ל)].

ד. ועד"ז הוא הביאור בדברי המדרש אודות מי המבול:

זה שהמבול בא להעניש את אנשי דור המבול, וגם לטהר את הארץ מטומאת חטאי דור המבול, ה"ז רק כפי שהענין הוא למטה וכפשוטו: אמנם מכיון שענין המבול מסופר בתורה — בהכרח לומר שענין המבול לכל פרטיו ישנו ג"כ בתורה כפי שהיא „בעליונים", ב„עולם" שלא שייך בו שום ענין של רע וחטא.

וזהו מה שמשמיענו המדרש, שהמציאות של מי המבול על פני כל הארץ[36] הוא (גם) ענין שכולו קדושה[37] — דוגמא ל„תחילת ברייתו של עולם", כאשר „כל העולם כולו מים במים", כי „לא הי' קלוסו של הקב"ה עולה אלא מן המים".

ויש לומר, שזהו התוכן הפנימי בביאור אדה"ז הנ"ל שמי המבול היו בדוגמא למי מקוה[38] — שכן מצינו טבילה במקוה שהיא אך לתוספת קדושה (ולא כדי לטהר מטומאה) [כמו טבילות של הכהן גדול ביוהכ"פ, שאחרי הטבילה הראשונה כבר נטהר מכל חשש טומאה*[38], וכולו הן רק לתוספת קדושה, שעולה מדרגא לדרגא בקדושה גופא].

שאינה נראית ונגלית לעיני בשר כי היא מעלמא דאתכסי'" (תניא פכ"ו) — כי שם, מה שהאדם מרגיש הוא יסורים, משא"כ בהמדובר בפנים, שמלכתחילה „כולהו ברכתא נינהו" בגלוי ממש.

33) תניא ספל"ז.

34) ביאור ב' הדוגמאות ראה לקוטי לוי"צ לתניא ע' יז.

35) וי"ל שבאמרו „כשאבא קורא" רמז ג"כ שבקריאת אדה"ז היתה נשמעת קריאתו של „אבינו" שבשמים (שאצלו ית' לא יגורך רע). — ולהעיר, שגם בעל המאמר במדרש (שהובא לעיל ריש סעיף א) הוא „רבי אבא").

36) היינו, שתוכן זה שבענין המבול (כפי שהוא „בעליונים") נמשך במי המבול הגשמיים למטה בארץ:

מכיון ש„תורה לא בשמים היא" אלא ניתנה למטה בארץ [שהכוונה בזה היא לכל חלקי התורה, וכמובן מפסק דין אדמו"ר הזקן בהלכות ת"ת שלו (פ"א ס"ד), שכל אחד ואחד מישראל מחוייב בלימוד כל ד' חלקי התורה] — הרי מובן, דזה שלכל ענין שבתורה יש פירוש כפי שהתורה היא „בעליונים" — אין הכוונה ש„מקומו" של פירוש זה הוא רק ב„עליונים", אלא ש(תוכנו של ענין) זה נמשך גם ב„תחתונים".

וכן בענייננו, שתוכן האמור במי המבול אינו רק ענין שהי' רק בעולמות עליונים, אלא שבמי המבול הגשמיים (שהציפו את העולם בפשטות ואשר בהם נאבד דור המבול, וטהרו את העולם מטומאת החטאים) היתה גם התכונה של „תוספת" טהרה, כענין המבול בעליונים.

37) ולהעיר מהביאור בהכתוב (שה"ש ח, ז) „מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה" — „מים רבים" למעליותא, „ההתבוננות . . בגדולת ה' ביחו"ע . . שמזה נמשך ואהבת . . בכל מאדך בלי גבול" (תו"א תולדות יח, ב).

38) ראה אוה"ת (וסה"מ תרכ"ז) שצוין בסוף הערה 9.

*38) ראה רמב"ם הל' עבודת יוהכ"פ פ"ב ה"ג.

וכן י"ל בנוגע למי המבול[39], שהם בדוגמא למקוה: זה שהמבול בא לטהר את הארץ מטומאת חטאי דור המבול הוא רק כפי שענין המבול נשתלשל מל־מעלה וירד ונמצא „בתחתונים", אבל ענינו ב„עליונים" (בעולם שכולו קדושה) הוא – הטבילה הנדרשת בעלי' מדרגא בקדושה לדרגא עליונה יותר.

דוגמא פשוטה בחיי האדם, גם שאינם מבנ"י, בעוה"ז הגשמי והחומרי: אהבת אב לבנו – שהיא באמתתה ותקפה בלב האב וכולה אך אהבה וטוב. כשחוטא הבן – נשתלשל מאהבה זו שמעניש את הבן בשבט וככל שתגדל האהבה בלב האב – יגדל עונש הבן. ועד אשר חושך[40] שבטו שונא בנו.

ה. הסברת העילוי שבמי המבול – בפרטיות יותר:

כתב הרמב"ם בסוף הל' מקוואות[41] שמי המקוה מרמזים ל„מי הדעת ה־טהור"[42]; וכמו שעל ידי הטבילה במים מתכסה האדם כולו במי המקוה עד שאינם נראים אלא מי המקוה, כך הוא בה„רמז" שבמקוה, הבאת הנפש במי ה־דעת, שצ"ל השיקוע ב„מי הדעת" באופן שלא תיראה מציאותו של האדם, כ"א רק של „מי הדעת" שבהם הוא שקוע.

וזהו התוכן הרוחני של ענין המבול (כאשר כל העולם כולו מכוסה במים) – שכל הארץ כולה „שקועה" במי הדעת עד שאין נראית מציאותה של הארץ[37] כ"א של „מי הדעת".

וכמו"כ הוא התוכן הרוחני של מי המבול בימי נח – שבאו „לשחת כל בשר"[5], „לשחת הארץ"[43] – היינו לבטל („לשחת") בביטול כליל (של „בשריות" ו„ארציות") ב„מי הדעת", עד שלא נראה שום מציאות מלבדו יתברך.

וע"ד מצב העולם לעתיד לבא[44], וכ־דברי הרמב"ם בסיום וחותם ספרו, ש„ב־אותו הזמן . . לא יהי' עסק[45] כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד . . שנאמר[46] כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" – שמצב העולם לעת"ל דומה ל„מבול"[47] („כמים לים מכסים"), שהעסק ב„דעה את ה'" („מי הדעת") יהי' באופן ד„מלאה הארץ דעה" (ועד ש„לא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד"[48]).

ובדרגא זו הי' מצב העולם בתחילת הבריאה, כשהי' „כל העולם כולו מים במים", ו„לא הי' קלוסו של הקב"ה עולה

---

39) ראה אוה"ת פרשתנו (כרך ג) תרכו, ב. וראה גם לקו"ש ח"י (ע' 36) שי"ל שזהו ענין ירידת המבול בא"י (למ"ד שירד גם שם). ע"ש.

40) משלי יג, כד.

41) משיעורי הרמב"ם דשבוע זה (דשנת תשמ"ז).

42) כמשנ"ת כמ"פ שלכאורה הגירסא הנכונה ברמב"ם שם היא – „במי הדעת הטהור – טהור". אבל ראה שיחת ליל ד' דסוכות תשמ"ח.

43) פרשתנו ט, יא.

44) ראה גם שער היחוד (לאדמו"ר האמצעי) בתחלתו (ב, א).

45) ע"ד הפי' בלעסוק בד"ת (ב"ח לטוא"ח סמ"ז ד"ה ונוסחא).

46) ישעי' יא, ט.

47) ולהעיר ג"כ ממחז"ל (סנהדרין צב, ריש ע"ב) „אותן שנים . . הקב"ה עושה להם כנפים כו' ושטין על פני המים" (נת' בתו"ח בראשית ד, ג ואילך. אוה"ת בראשית כח, ב ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' רלט ואילך (אוה"ת שה"ש ח"א ע' ט ואילך). ועוד) – אלא ששם קאי באלף השביעי, כש„יהי' עולם זה חרב" (רש"י שם). וראה לקמן סעיף ו־ז (ובהערה 63).

48) ראה בארוכה „הדרן" על הרמב"ם (לקו"ש חכ"ז ע' 238 ואילך) – דיוק תיבת „בלבד".

אלא מן המים" – דהיינו שאין העולם נראה כלל כמציאות בפ"ע (בדוגמת דבר שנטבל (אותיות בטל[49]) במים)[50], אלא כל מציאותו היא רק הכח האלקי המהווה אותו ומקיימו.

ו. אמנם, לפי הביאור האמור בתוכנו של ענין המבול (כפי שהוא "בעליונים") – צלה"ב לאידך גיסא: מכיון שענין המבול מורה על עילוי גדול כזה (שכל הארץ בטילה ב"מי הדעת") – מהו התוכן הפנימי ("בעליונים") של שבועת הקב"ה ש"לא אוסיף"[51], "לא יהי' עוד מבול לשחת הארץ"[43] (ומכיון ששבועה זו נכתבה בתורה, מובן, שהיא שוללת (גם, ואדרבא – באמת) ענין המבול לפי תוכנו הרוחני הנ"ל)?

וי"ל נקודת הביאור בזה:

זה שבתחילת הבריאה הי' "כל העולם כולו מים במים" – הוא מפני שעדיין לא נבראה מציאות היבשה[52]; ואילו ענין המבול הוא, לאחר שכבר נבראה מציאות הארץ, וכמו שהיא במציאותה – מכסים אותה המים.

וההבדל ביניהם (ברוחניות):

העילוי ד"כל העולם כולו מים במים" בתחילת ברייתו של עולם – מה שה־עולם לא הי' נראה כמציאות בפני עצמו אלא בטל כליל בכח האלקי המקיימו (כנ"ל) – לא הי' נרגש במציאות העולם עצמו (כי לא הי' עדיין ראוי לכך), והעילוי ד"דכל העולם כולו מים במים" הי' רק מחמת זה שעדיין לא נבראה היבשה (הארץ):

אמנם תכלית הכוונה היא, שביטול זה יומשך ויופעל במציאות הארץ עצמה. וזהו דיוק לשון הכתוב (בנוגע ללעתיד לבא) "מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", כלומר, לא שהארץ תהפך ל"מים", כ"א כמו שהיא במציאות של ארץ תתמלא ב"דעה את ה' כמים (בכ"ף הדמיון) לים מכסים", היינו שהעילוי ד"כמים לים מכסים" הוא בהארץ עצמה.

אלא שכדי לפעול עילוי זה בהארץ עצמה צ"ל ההכנה של "טבילת" הארץ ב"מי המבול" – "לשחת הארץ", לבטל לפי שעה מציאותה של הארץ עד ש־מכוסה כליל במים; וביטול זה הוא הנותן כח, שגם כאשר אח"כ "יבשה ה־ארץ"[53] ("נעשה גריד כהלכתה"[54]), יומשך ביטול זה ביבשת הארץ עצמה.

וזהו ג"כ ענינם של מי המבול (לפי תוכנם הרוחני) – שבאו להכשיר את מציאות העולם שתהי' "כלי" לביטול זה[55] שיבוא לידי גילוי לעתיד לבא, כשתתמלא "הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

[עפ"ז יובן גם מש"כ במדרש[56] על הכתוב[57] "וערבה לה' מנחת יהודה וירו־

---

49) ראה סדור עם דא"ח כוונת המקוה (קנט, סע"ד).

50) ויש לקשר זה עם ההלכה "כל מה שבים טהור" (רמב"ם הל' טומאת מת רפ"ו). – וראה "הדרן" הנ"ל (לקו"ש חכ"ז ע' 2־241). וראה ע"ד הענין ד"מים במים" (ע"ד החסידות) במאמרים ש־נסמנו בהערה 47. ועוד.

51) פרשתנו ח, כא ובפרש"י.

52) ראה קרבן העדה לירושלמי חגיגה שם (פ"ב ה"א) "כל הברואים (ו)לא היו בהם רק יסוד המים".

53) פרשתנו ח, יד.

54) פרש"י שם.

55) ראה בארוכה לקו"ש חט"ו (ס"ע 51 ואילך), דקיום העולם לפני המבול הי' רק מצד "למעלה", והמבול פעל זיכוך בהעולם, שיהי' מוכשר שקיומו יהי' מצד מציאות העולם גופא. ע"ש.

56) ויק"ר פ"ז, ד. איכ"ר בסופו. ועוד.

57) מלאכי ג, ד.

שלים כימי עולם וכשנים קדמוניות" — „כימי עולם כימי נח". דלכאורה תמוה: הפסוק „וערבה לה' גו'" קאי על הזמן דגאולה האמיתית והשלימה, כאשר ה־עולם יהי' בתכלית השלימות, וא"כ איך אפשר לומר שהוא „כימי עולם — כימי נח"[58]?!

אמנם ע"פ הנ"ל מובן — כי תחילת הכשרת העולם והכנתו לשלימותו בזמן הגאולה („מלאה גו' כמים לים מכסים") היתה בימי נח[59], ע"י מי המבול שכיסו את העולם].

ז. ע"פ הנ"ל יבואר ג"כ זה שנשבע הקב"ה ש„לא יהי' עוד מבול לשחת הארץ":

תכלית הכוונה היא שתהי' מציאות העולם דוקא, „לשבת יצרה"[60], ובאופן ד„לא ישבותו"[61], וכמו שהעולם הוא במציאותו יהי' כלי לכל הענינים הכי נעלים, כנ"ל.

[שלכן לא רצה הקב"ה שהעולם ישאר בהמצב ד„כולו מים במים" — אף שאז „הי' קלוסו של הקב"ה עולה" — אלא צמצם הקב"ה התגלות זו עד ש„תראה היבשה"[62], העולם כפי שנראה לעינינו][63].

והיות שהכשרה זו וכח זה כבר ניתן בעולם ע"י הטבילה במי המבול, הרי שוב אין צורך „לשחת", לבטל מציאותו, ולכן נשבע הקב"ה ש„לא יהי' עוד מבול" (כי, אדרבה, תכלית הכוונה היא שתהי' מציאותה של הארץ[64]).

ח. ידועים דברי השל"ה[65], שבפירוש רש"י על התורה נרמזו „ענינים מופ־לאים". ובענינו: העילוי הרוחני שב־„יבשה הארץ" (כשישנה מציאות הארץ) לגבי העילוי הרוחני שב„מי המבול" (שהוא ע"ד העילוי ד„מים במים" שבתת־חלת הבריאה) — מרומז בלשון רש"י על הפסוק „יבשה הארץ" — „נעשה גריד כהלכתה"[66]:

מי המבול מרמזים על מדריגת התו־רה („מי הדעת") כפי שהיא למעלה עדיין ממציאות העולם: ואילו „יבשה הארץ" היא התורה כפי שירדה למטה ונתלבשה בעניני ארץ — עוה"ז.

ודוקא על ידי „ירידה" זו (של התורה) לעוה"ז מתגלה חלק ההלכה שבתורה. כידוע דתורה לא בשמים היא[67], ופסק

---

58) ובפרט ע"פ מ"ש באיכ"ר שם: שנאמר (ישעי' נט, ד) כי מי נח זאת לי — והרי המדובר שם בנוגע למי המבול. וראה (בביאור מדרש זה ע"ד החסידות) אוה"ת פרשתנו סח, א ואילך. (כרך ג) תרכג, א ואילך.

59) וי"ל שזהו הפירוש הפנימי במחז"ל (ב"ר פ"ל, ח. וש"נ) דנח „ראה עולם חדש" — מעין ו־דוגמא ל„שמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה" (ישעי' סו, כב) לעת"ל.

60) ישעי' מה, יח.

61) פרשתנו ח, כב.

62) בראשית א, ט.

63) ולהעיר מאוה"ת בראשית (ל, סע"ב. וכן בסה"מ תרכ"ז ריש ע' רמו (אוה"ת שה"ש ע' יד) — הובאו לעיל הערה 47). דלאחרי ה„חד חרוב" (שאז יהי' „מים במים כמו שהי' לפני הבריאה ואז . . שטים על פני המים") — „יתחדש העולם כאשר הוא עתה אלא כו' (השמים החדשים והארץ החדשה) . . כולו טוב". ע"ש (ובלקו"ת שמע"צ פט, ג).

64) יתרה מזה — ע"פ משמעות ל' הרמב"ם (הל' אבות הטומאה פ"ו הט"ז ובכס"מ שם) דהטבול נטהר לאחרי שיצא מן המקוה. ו„יש ראי' לזה מדברי ה־תוספתא פרה" (שו"ת צפע"נ ווארשא סרע"ו) ועוד. ונפק"מ לנוגע בהטבול קודם שיצא. וראה השקו"ט באנציקלופדי' תלמודית (חי"ת) ערך טבילה (ע' תט־תי). וש"נ.

65) במס' שבועות שלו (קפא, א).

66) ובפרט שהוא ביטוי בלתי רגיל בכגון דא, והול"ל „בראוי" וכיו"ב.

67) ב"מ נט, ב.

הלכה אפשר להיות רק על ידי נשמה בגוף דוקא[68]. כי ענין ההלכה הוא — הידיעה כיצד להתנהג במעשה בפועל, הלכה למעשה. וכן — ענינם של הלכות הוא לפעול בעולם, בלשון הכתוב[69] „הליכות עולם לו", „אל תקרי הליכות אלא הלכות"[70], כלומר, שפעולת התורה בעולם — „הליכות עולם", היא ע"י ההלכות שבתורה. ועד שהעולם נעשה מהלך.

וי"ל שזהו הרמז בלשון רש"י „נעשה גריד כהלכתה" — מלשון הלכה, שזהו העילוי שב„יבשה הארץ" לגבי מי ה־מבול שקדמום, שעל ידי „יבשה הארץ" מגיעים לתכלית הכוונה בענין התורה, שהיא הפעולה בעניני העולם ע"י חלק ההלכה שבתורה („כהלכתה")[71].

ט. ההסבר האמור בענין המבול שייך ג"כ להזמן בשנה שבו קורין פ' נח — תחילת חודש מר־חשון:

חודש תשרי, שהוא „מרובה במועדות"[72], הוא מעין ולמעליותא של ענין המבול „בעליונים", בו האדם שקוע ו־טובל (ובטל) בעניני טוב וקדושה, עד „ששוכח" ענייניו הגשמיים, וכיון שמח־שבתו אך ברוחניות — גם מציאות האדם (החושב) היא בענינים רוחניים[73],

וכאשר יוצאים מחודש תשרי לחודש מרחשון קורין בתורה סיפור המבול וסיומו, ללמדנו, שתכלית ענין ה„מבול" של חודש תשרי ושלימותו, הוא המצב ד„יבשה הארץ" שלאח"ז, היינו, שימשיך ביטול זה של „מי המבול" תוך יבשת הארץ.

ובפשטות, שתכלית המועדים דחודש תשרי היא — להמשיך הקדושה וכו' ש־שאבו בחודש זה תוך חיי יום יום במשך כל השנה כולה „בארץ"[74], עד שעבודת השם תהי' (גם) בכל ענייניו הגשמיים — „כל מעשיך יהיו לשם שמים"[75], ו„בכל דרכיך דעהו"[76].

וע"י עבודה זו נזכה להקדמת קיום היעוד „כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ובקרוב ממש.

(משיחת א' דר"ח מרחשון תשמ"ו)

---

68) וראה אגה"ק סכ"ו (קמד, ב ואילך).

69) חבקוק ג, ו.

70) מגילה כח, סע"ב. נדה בסופה.

71) ראה תו"א תולדות (יח, ב) שם בפירוש „מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה" — „שלא יוכל להשקיט ולכבות צמאון האהבה . . כי אם . . דוקא ע"י עסק התורה ומצות מעשיות".

72) שו"ע אדה"ז או"ח סתצ"ב ס"ב. ועוד.

73) דבמקום רצונו ומחשבתו של אדם שם הוא נמצא (כתר שם טוב — הוצאת קה"ת — הוספות סל"ח. וש"נ), וכידועה הרא"י מעירובי תחומין דב־מקום שדעתו שם שם הוא מקומו (ראה שו"ע אדה"ז או"ח סת"ח).

74) ראה תניא אגה"ק רס"ט.

75) אבות פ"ב מי"ב.

76) משלי ג, ו.